

STORTINGET

Representantforslag 69 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Hege Bae Nyholt og Geir Jørgensen

Dokument 8:69 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Hege Bae Nyholt og Geir Jørgensen om å stanse eksport av våpen, forsvarsmateriell og flerbruksvarer til Qatar

---

Til Stortinget

Bakgrunn

Qatars brudd på menneskerettighetene er godt dokumentert og har fått stor internasjonal oppmerksomhet i forbindelse med at landet har vært vertskap for verdensmesterskapet i fotball for menn i 2022.

Allerede før VM bestod ca. 90 pst. av Qatars befolkning av gjestearbeidere uten statsborgerskap i landet. Gjestearbeiderne innen byggebransjen og servicesektoren kommer fra bl.a. Bangladesh, Filippinene, India og Nepal og har vært avhengige av en qatarsk sponsor (kafala) for å få arbeids- og oppholdstillatelse. Sponsoren har tradisjonelt også kunnet bestemme om arbeideren skal få skifte jobb eller forlate landet. Gjestearbeiderne har ingen rett til å fagorganisere seg, og lønnsstyreri, arbeidsulykker og dødsfall leder i hovedsak ikke til rettslige represalier mot arbeidsgiver.

Qatar undertegnet i 2017 en avtale med Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) om å styrke vernet av arbeidstakere og vedtok etter internasjonalt press en ny arbeidsmiljølov i 2020 som skulle avskaffe kafala-systemet, men internasjonale menneskerettsorganisasjoner er ikke fornøyd med Qatars etterlevelse og implementering av reformene. Qatar rapporterer blant

annet ikke på hvor mange gjestearbeidere som har byttet jobb uten å måtte innhente tillatelse fra sin sponsor.

Nylig har Qatars myndigheter oppjustert tallet på døde gjestearbeidere i forbindelse VM fra 40 til «mellom 400 og 500», mens menneskerettsorganisasjonen Human Rights Watch har uttalt at «det er klare bevis for tusenvis av dødsfall blant gjestearbeidere i oppkjøringen til VM». The Guardian har rapportert at 6 500 migranter av alle slag døde i Qatar mellom 2010 og 2020.

Qatar er et islamistisk diktatur med få demokratiske rettigheter selv for statsborgere. Posisjonen som statsleder går i arv i Al Thani-familien og holder nær sagt all lovgivende og utøvende makt i tillegg til å kontrollere domstolene. Kvinner diskrimineres systematisk i retts-systemet og kan ikke ta avgjørende livsvalg om utdanning, ekteskap og helsehjelp uten tillatelse fra en mannlig verge. Homofili straffes med fengsel i opptil sju år.

Qatar deltok i krigen i Jemen inntil landet ble presset ut av koalisjonen ledet av Saudi-Arabia i 2017, en krig som ifølge FN har krevd rundt 377 000 menneskeliv. Landet involverer seg fortsatt i andre konflikter i Midtøsten. Forslagsstillerne viser til uttalelser gitt av konflikt- og folkerettsforsker Cecilie Hellestveit i Vårt Land 4. april i år:

«Qatar deltek med våpenstøtte til kriger der det også er grupper på terrorlister. Eit døme er Libya, der Qatar saman med Tyrkia støtter Tripoli. Det kan altså vera ei problemstilling at norske våpen kan bli seld eller gjevne vidare frå Qatar til ytterleggåande grupper.»

Forslagsstillerne viser til Meld. St. 14 (2021–2022), hvor det fremgår at Qatar har gått fra å importere forsvarsmateriell for 0 kroner i 2018 til å bli Norges nest største kunde i 2021, med en import av A-materiell (våpen) som oversteg 812 mill. kroner. Qatar er det eneste

landet i Midtøsten som regjeringen utstedet nye eksportlisenser til i 2021.

Stortinget har gitt regjeringen fullmakt til å forvalte kontrollen over norsk eksport av forsvarsmateriell. Stortinget har videre lagt føringer for hvordan regjeringen skal utøve denne fullmakten, deriblant ved i 1997 å presisere at Utenriksdepartementet skal vurdere «spørsmål knyttet til demokratiske rettigheter og respekt for grunnleggende menneskerettigheter» før eksporttillatelse gis. Forslagsstillerne mener status for demokratiske rettigheter og grunnleggende menneskerettigheter i Qatar, i tillegg til Qatars våpenstøtte til krigførende parter i regionen, ikke når terskelen for å tillate eksportlisenser til regimet.

Qatar har stått for en voldsom vekst i import av norske våpen i oppkjøringen til fotball-VM. Forslagsstillerne mener Norge må sende et tydelig signal om at menneskerettssituasjonen i Qatar for gjestearbeidere, kvinner og skeive er uholdbar, og at Qatars etterlevelse av inngåtte avtaler ikke er god nok. Menneskerettsbruddene Qatars styresmakter har gjort seg skyldige i, og latt pågå, må få håndgripelige konsekvenser. Forslagsstiller-

ne vil i den anledning avslutte den voksende våpeneksporten til den qatarske stat som norske myndigheter tillater.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen umiddelbart stanse utstedelse av nye eksporttillatelser for A-materiell, B-materiell og flerbruksvarer med Qatar som kjøper.
2. Stortinget ber regjeringen umiddelbart stanse utførsel av A-materiell, B-materiell og flerbruksvarer til Qatar som dekkes av eksisterende tillatelser.
3. Stortinget ber regjeringen legge fram en vurdering av menneskerettslige og demokratiske forhold før nye tillatelser gis for eksport av A-materiell, B-materiell og flerbruksvarer til Qatar.

14. desember 2022

Bjørnar Moxnes

Hege Bae Nyholt

Geir Jørgensen